

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

DOI: 10.33663/0869-2491-2021-32-394-403

УДК 343.237+343.911

О. О. КВАША,
доктор юридичних наук, професор*
ORCID: 0000-0002-9832-6070

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИМ ФОРМАМ ЗЛОЧИННОСТІ: ІЛЮЗІЇ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

У статті подано критиці нову редакцію статті 255 Кримінального кодексу України. Обґрунтовується необхідність прийняття Закону під умовною назвою «Про засади протидії організованим формам злочинності в Україні». Такий Закон повинен базуватись на основі чинного законодавства України; враховувати сучасний стан і тенденції розвитку організованої злочинності у світі, зокрема її транснаціональний характер; симбіоз із корупцією; специфіку вітчизняних організованих форм тероризму, сепаратизму та колабораціонізму.

Ключові слова: організована злочинність, злочинна організація, корупція, колективний суб'єкт, організовані форми злочинності, транснаціональний характер.

Кваша О. А. Совершенствование законодательства в сфере противодействия организованным формам преступности: иллюзии и реальность

В статье подвергнута критике новая редакция статьи 255 Уголовного кодекса Украины. Обосновывается необходимость принятия Закона под условным названием «Об основах противодействия организованным формам преступности в Украине». Такой Закон должен базироваться на основе действующего законодательства Украины; учитывать современное состояние и тенденции развития организованной преступности в мире, прежде всего ее транснациональный характер; симбиоз с коррупцией; специфику отечественных организованных форм терроризма, сепаратизма и коллаборационизма.

Ключевые слова: организованная преступность, преступная организация, коррупция, коллективный субъект, организованные формы преступности, транснациональный характер.

Kvasha Oksana. Improvement of legislation in the field of countering organized forms of crime: illusions and reality

The article criticizes the new version of Article 255 of the Criminal Code of Ukraine. The necessity of adopting the Law under the conditional title «On Principles of Counteracting Organized Forms of Crime in Ukraine» has been proved. Such a law should be based on the current legislation of Ukraine; to take into account the current state and trends of organized crime in the world, especially its transnational nature; symbiosis with corruption; specifics of domestic organized forms of terrorism, separatism and collaborationism.

Key words: organized crime, criminal organization, corruption, collective subject, organized forms of crime, transnational character.

* Kvasha Oksana, Doctor of Juridical Sciences, Full Professor

Вступ. Стан злочинності в сучасній Україні характеризується значним поширенням організованих її форм. За умов відсутності протягом багатьох років державної стратегії протидії організованій злочинній діяльності та провалів державної політики у мінімізації проявів корупції організована злочинність сягнула масштабів, які стали загрожувати національній безпеці держави. За офіційними даними Міністерства внутрішніх справ та Генеральної прокуратури України, за останні п'ять років на території України виявлено 912 організованих груп і злочинних організацій (2015 р. – 155; 2016 р. – 123; 2017 р. – 136; 2018 р. – 210; 2019 р. – 288), зокрема, 41 – з транснаціональними зв'язками (2015 р. – 14; 2016 р. – 5; 2017 р. – 4; 2018 р. – 11; 2019 р. – 7)¹.

Стан дослідження. Вчені зауважують, що кількість виявлених у зазначений період таких організованих груп і злочинних організацій зменшилася на 50%². У реальності ж організована злочинність має значно вищі показники, які важко виявити через її високу латентність. Тому слід погодитись із вченими у тому, що на сьогодні, статистичні дані адекватно не відображають масштабів криміногенної ситуації, що зумовило лібералізацію покарання й правозастосовної практики загалом; не охоплюють масив протиправної поведінки; високий рівень латентності, зумовленої не тільки аномією суспільства, а й корупцією у правоохоронних та судових органах тощо³.

Кримінально-правова та кримінологічна протидія організованій злочинності була предметом дослідження багатьох українських учених, зокрема, таких як О. М. Бандурка, П. Д. Біленчук, В. С. Буркаль, М. Г. Вербенський, А. А. Вознюк, В. В. Голіна, О. М. Джужа, А. Д. Дорошенко, В. М. Дрьомін, О. О. Дудоров, Г. П. Жаровська, Г. А. Зорін, А. П. Закалюк, Л. Л. Каневський, В. П. Ковальчук, О. В. Козаченко, О. М. Костенко, О. М. Литвак, Н. Є. Міняйло, Е. В. Расюк, Є. Д. Скулиш, О. В. Танкевич, М. І. Хавронюк, Д. С. Хижняк, В. В. Устінов, О. Ю. Шостко та ін.

Постановка проблеми. Кримінальне законодавство є провідним у сфері протидії організованій злочинності. Тому удосконалення кримінальної юстиції у протидії організованим формам злочинності передбачає насамперед удосконалення правових норм, що визначають особливості кримінальної відповідальності учасників колективних суб'єктів на кшталт злочинних організацій. Традиційно у Кримінальному кодексі України (далі – КК) нормами, які регулюють відповідальність учасників колективних суб'єктів, що діють у структурі організованої злочинності, були такі як ст. 255 «Створення злочинної організації», ст. 256 «Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності», а також такі норми, передбачені в межах інституту співучасті у злочині (статті 27, 28, 30). Якщо останні за змістом майже не зазнали коригування, то суттєві зміни відбулися у розділі IX «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки» із набранням чинності Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою» № 671-IX від 04.06.2020 р.⁴

Мета. Але чи була досягнута мета законодавця – посилити кримінально-правову базу протидії організованій злочинності? Метою даної наукової статті є пошук відповіді на це запитання. З'ясування відповіді на питання «Як вплинуть запроваджені новели на протидію організованій злочинності?» є важливим також у аспекті забезпечення єдності судової практики.

Виклад основного матеріалу. Матеріально-правова кримінальна судова практика стосується вирішення кримінально-правових питань, підвидом якої

є судова практика про співучасть у кримінальному правопорушенні, яка висвітлює, зокрема, проблеми організованих форм співучасті. Протидія організований злочинності традиційно є одним із пріоритетних напрямів кримінально-правової політики України⁵.

З 2012 р. Верховна Рада України робила спроби закріпити нову форму співучасті з метою одночасного введення у законодавчий обіг поняття «злочин у законі». На недоліки таких законопроектів неодноразово зверталась увага⁶. У 2020 р. ці новели були запроваджені у кримінальне законодавство, і наразі ст. 255 КК «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній» містить такі склади злочинів:

1. Створення злочинної організації, керівництво такою організацією або її структурними частинами –

караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

2. Участь у злочинній організації –

карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна.

3. Дії, передбачені *частинами першою або другою* цієї статті, вчинені службовою особою з використанням службового становища, –

караються позбавленням волі на строк від восьми до тринадцяти років з конфіскацією майна.

4. Створення злочинної спільноти, тобто об'єднання двох чи більше злочинних організацій, керівництво такою спільнотою –

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

5. Дії, передбачені *частинами першою, другою або четвертою* цієї статті, вчинені особою, яка здійснює злочинний вплив або є особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі», –

караються позбавленням волі на строк від дванадцяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

Загалом слід схвалити законодавче рішення відокремити такі форми спільної діяльності, як участь та створення/керівництво злочинною організацією, передбачивши відповідальність за такі дії у різних частинах статті. Такий поділ є виправданим з огляду на різний рівень суспільної небезпечності та специфічний зміст цих форм діяльності.

Однак зауважень до внесених змін до КК значно більше. По-перше, порушена логіка побудови статті. У кожній наступній частині статті, починаючи з третьої, міститься більш кваліфікований склад злочину, у санкціях – більш суворе покарання. Тоді як друга частина містить санкцію найбільш м'яку порівняно із частиною першою та наступними. За логікою ж структурування більшості статей КК у частині першій повинна передбачатися відповідальність за менш небезпечне діяння (у контексті предмета нашого дослідження – це участь у злочинній організації), а в другій і наступних – за більш небезпечні діяння, ніж передбачені у частині першій.

По-друге, попри наявність і у колишній редакції цієї статті певних розбіжностей із нормами інституту співучасті Загальної частини, загалом ця стаття не порушувала системної будови кримінального закону. На сьогодні ж відбулось закріплення в Особливій частині нової форми співучасті – злочинної спільноти, що

вимагає паралельного внесення цієї новели до ст. 28 Загальної частини КК, яка закріплює форми співучасті у кримінальному правопорушенні. Однак цього не відбулося.

Крім того, і попередня редакція ст. 255 КК надавала правозастосовувачу всі необхідні правові засоби для притягнення до відповідальності так званих «злочинців у законі». Неодноразово вітчизняні фахівці відмічали: «Сучасне кримінальне законодавство України дає досить чітке уявлення про сутність, форми та заходи боротьби з організованою злочинністю»⁷; «Нині в арсеналі правоохоронних органів достатньо положень статей 27, 28 та 255 КК України для того, щоб за умови правильного документування оперативної інформації та іншого доказового матеріалу притягнути будь-якого «злочинця в законі» до кримінальної відповідальності»⁸. Тобто і до 4.06.2020 р. існувала низка кримінально-правових норм, які чітко регламентують відповідальність організаторів, керівників та учасників колективних суб'єктів у структурі організованої злочинності. Обраний же законодавцем шлях несе ризики ускладнення роботи правоохоронних органів у цій сфері. Можна з упевненістю стверджувати, що ці зміни викличуть проблему розмежування таких суміжних форм співучасті, як злочинна організація та злочинна спільнота.

Безумовно, організована злочинність утворюється завдяки діяльності сучасних структурованих стійких злочинних об'єднань, так званих колективних суб'єктів організованої злочинності. Таку термінологію використовує і О.Ю. Шостко у своїй докторській дисертації. Водночас не можу погодитись із вченою у тому, що «у КК України потрібно зафіксувати кримінально-правове визначення організованої злочинної діяльності, яке буде спиратися на кримінологічне розуміння феномену організованої злочинності»⁹. Таке визначення не може міститися у КК України, його місце – у спеціальному законі, про що мова піде далі.

Організована злочинність і є особливо небезпечною для суспільства через високу ефективність організації як інструменту досягнення злочинних результатів. Згідно з ч. 4 ст. 28 КК України основною ознакою злочинної організації є ієрархічна структура. Ця властивість – визначальна, специфічна ознака такого виду стійких об'єднань. У чинній редакції ч. 4 ст. 255 КК *злочинною спільнотою* визнано об'єднання двох чи більше злочинних організацій. Відповідно одне стійке ієрархічно структуроване об'єднання – це злочинна організація, а поєднання двох таких організацій автоматично перетворює таку сукупність на інше колективне утворення. На мою думку, об'єднання двох однорідних явищ не перетворює їх на якісно нове утворення. Критеріїв відмежування чи якихось специфічних ознак у ст. 255 КК не закріплено, тому можна припустити, що об'єднання двох чи більше злочинних організацій означає лише їх злиття в одну, більш розгалужену, з більшою кількістю структурних частин, злочинну організацію. Поєднуючи два тотожних складових елементи, ми не отримуємо нову якість. Зважаючи на семантичне, філософське, соціологічне тлумачення терміна «організація», де ключовими для розуміння його суті є поняття системи, структури, цілісності, взаємодії, мети, саме поняття злочинної організації є найбільш обґрунтованим у контексті кримінально-правової протидії організованій злочинності.

Наявних у кримінальному законі чотирьох форм співучасті, на мою думку, було цілком достатньо для забезпечення належної кримінально-правової протидії спільній злочинній діяльності, у тому числі організованій. Доречно зауважити, що в оприлюдненому проєкті нового КК України (15 вересня 2020 р.) автори

взагалі пропонують залишити дві форми співучасті: а) проста група і б) організована група (ст. 2.5.4 «Форми співучасті»)¹⁰. Оцінку положень проекту слід буде здійснити, коли він матиме більш завершений та офіційно оформлений вигляд. Очевидно, це буде не так швидко, тоді як нова редакція ст. 255 КК уже чинна.

У кримінально-правовому сенсі не витримують критики і запропоновані у ст. 255 КК новели: «суб'єкт підвищеного злочинного впливу», «злочинний вплив», «авторитет», «особисті якості чи можливості», «інший вплив на злочинну діяльність» тощо, які мають надто невизначений і оцінювальний характер. Науковці справедливо наголошують, що «такі оціночні поняття, без перебільшення, є злом. Адже фактично їх використання в кримінальному законі несе загрозу визначення меж злочинності не законодавцем, а судом, що порушує принцип “Nullum crimen, nullum poena sine lege”»¹¹. Такий підхід, зважаючи на незадовільний стан правоохоронної та судової діяльності, веде до свавілля та необмеженого суддівського розсуду. На жаль, увів законодавець до КК і такий жаргон, як «вори в законі» (до того ж росіянізм), не звернувши уваги на критичне ставлення багатьох фахівців до введення у кримінальний закон жаргонів. Залишається без відповіді питання: чи може законодавець послуговуватись поняттям, яке є жаргоном, поширеним серед злочинців – «зłodії у законі»¹². Поширене за радянських часів поняття «зłodії у законі» притаманне злочинній субкультурі, однак викликає сумніви його відповідність сучасному стану організованої злочинності, яка має переважно транснаціональний характер. І чи не стане це прецедентом для внесення й надалі у кримінальне законодавство жаргонів зі злочинного середовища? Самі народні депутати зауважують, що ««зłodії у законі» – звучить неначе кримінальне читиво, але насправді вже за кілька тижнів ці слова депутати хочуть ввести в наше з вами законодавство та офіційний лексикон. Те, що раніше було «фенею», або, простими словами, «тюремним жаргоном», тепер стане офіційним словосполученням, закріпленим законодавчо... Максимальна кількість таких осіб в Україні разом із «приїжджими» – 40»¹³.

«Зłodії в законі» є символом організованої злочинності радянської епохи, коли такого статусу набували лише особи, які мали кілька судимостей за умисні злочини (рецидивісти, особливо небезпечні рецидивісти). Крім того, попередня редакція ст. 255 КК, як і норми Загальної частини КК (інституту співучасті), надавали правозастосовувачу всі необхідні правові засоби для притягнення таких осіб до відповідальності.

Не відповідають аналізовані зміни такій тенденції розвитку організованої злочинності, як набуття нею транснаціонального характеру (доречно нагадати назву Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, яка була ратифікована Україною 04.02.2004 р., а також те, що з 02 січня 2020 р. у структурі Офісу Генерального прокурора з'явилося єдине Управління нагляду та процесуального керівництва у кримінальних провадженнях щодо організованої та транснаціональної злочинності). Вивчення структури та динаміки організованої злочинності в Україні свідчить про стійку тенденцію до транснаціоналізації останньої, створення розгалуженої інфраструктури злочинної діяльності як на території України, так і за кордоном.

Зважаючи на наведене, не можу погодитись із оцінкою аналізованих законодавчих змін: «простежується більш конкретний орієнтир відмежування злочинної спільноти від злочинної організації як за структурними, так і за цільовими озна-

ками, а також чітко підкреслюється ознака суб'єктного складу такої спільноти – об'єднання злочинних організацій»¹⁴. Введення до ст. 255 КК нової форми співучасті (злочинна спільнота) та інші змістові зміни цієї статті не узгоджуються з іншими нормами та чинною кримінально-правовою термінологією, суперечать системній будові та принципам українського кримінального права та правилам лінгвістики, тому в перспективі лише ускладнять роботу системи кримінальної юстиції. Можна спрогнозувати відсутність уніфікації судових рішень у провадженнях, відкритих за ст. 255 КК, де тлумачитимуться такі новели, як «злочинний вплив», «здійснювати злочинний вплив», «суб'єкт підвищеного злочинного впливу», «встановлення або поширення злочинного впливу», «авторитет», «особисті якості чи можливості», «інший вплив на злочинну діяльність». Усі вони мають надто невизначений і оціночний характер. Так, встановити статус особи як «суб'єкта підвищеного злочинного впливу» буде майже неможливим. Який вплив є підвищеним, якими критеріями слід керуватися при його встановленні? Що таке «особисті якості» чи «можливості»? Отже, законодавчі новели не узгоджуються з іншими нормами та чинною кримінально-правовою термінологією, суперечать системній будові кримінального права, не відповідають правилам української мови.

Україна давно потребує нового комплексного законодавства щодо протидії організованих злочинності, розробленого на основі національної стратегії запобігання та протидії організованих злочинності, метою якого є нейтралізація, усунення або ліквідація факторів, що зумовлюють існування і розвиток організованої злочинності, спрямування зусиль держави і суспільства на вживання таких заходів, що збільшують ризик для злочинців, особливо організаторів, керівників ОГ і ЗО бути спійманими та покараними й ускладнює скоєння злочинів, а також скорочення зисків від скоєних злочинів, зменшення стимулів злочинної діяльності¹⁵. А от внесення до КК аморфних понять, на кшталт злочинних спільнот та осіб з підвищеним злочинним впливом, «ворів у законі» тощо, не здатне забезпечити притягнення до відповідальності лідерів організованої злочинності (організаторів, керівників) чи підвищити ефективність протидії організованим формам злочинності.

Ще раз наголошу на необхідності врахування об'єктивних реалій розвитку організованої злочинності в Україні – її транснаціоналізацію в сучасних умовах глобалізованого світу. Чинний уже майже 30 років Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 р. (далі – Закон) не може сьогодні задовольнити потреби правозастосовних органів, які здійснюють протидію організованих злочинності. Так, ще у 2013 р. мною було піддано критиці окремі положення цього Закону, зокрема в частині самого визначення поняття організованої злочинності, яке містить поняття організованого злочинного угруповання, однак така форма співучасті в КК не закріплена ні в Загальній, ні в Особливій частині¹⁶. Систематичні зміни до цього Закону не покращують його якість, адже і сьогодні мета боротьби з організованою злочинністю (ст. 2 Закону) визначена як «встановлення контролю над організованою злочинністю, її локалізація, нейтралізація та ліквідація...»¹⁷ (курсив мій – О.К.). Не може Закон містити таку утопічну мету, як «ліквідація організованої злочинності». Зважаючи на тісний взаємозв'язок організованої злочинності і корупції, доречно навести позицію науковців про «суспільно допустимий рівень корупції як реалістичну мету та очікуваний результат протидії їй, за якого корупція: не є масовим явищем і не має системного характеру; не

здійснює істотного впливу на політичну, економічну, правову сфери суспільного життя; не є функціональним елементом організованої злочинності та не використовується для прикриття організованої злочинної діяльності; відсутня на найвищому політичному рівні і є малопоширеною у судовій системі та органах правопорядку; характеризується неприйнятним ставленням з боку більшості населення¹⁸ (курсив мій – О.К.). Тому слід ставити за мету зниження рівня організованої злочинності до соціально допустимого рівня, а не її ліквідацію, що є недосяжним не лише для України у ситуації значної соціально-політичної та економічної кризи, а й для держав із розвинутими економіками.

Також не можу погодитись із пропозиціями вчених про подальше внесення змін до Закону¹⁹. За минулий період змінилося як кримінальне (2001), так і кримінальне процесуальне (2012), регулятивне законодавство України, а організована злочинність набула транснаціонального характеру, проникла у всі сфери суспільного життя, набули поширення організовані форми терористичної та сепаратистської діяльності. Не слід забувати і про організовані форми колаборацізму, що укорінилися в Україні у зв'язку із агресією Російської Федерації проти нашої держави. Так, кримінально-правового характеру з усією очевидністю набувають такі форми співпраці з окупантом, які пов'язані із входженням громадянина України до складу організованих ним воєнізованих підрозділів або пособництвом їх діяльності²⁰. Тому таке «латання дірок» у законодавстві, що забезпечує протидію організованій злочинності, є безперспективним.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, законодавчі новели не узгоджуються з іншими нормами та чинною кримінально-правовою термінологією, суперечать системній будові кримінального права, не відповідають правилам української мови. Не є логічним внесення змін у «тіло» Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 р., який потребує змін по кожній своїй статті. Необхідним і важливим є прийняття нового Закону (умовна назва – «Про засади протидії організованим формам злочинності в Україні»), який повинен базуватись на чинному законодавстві України та враховувати сучасний стан і тенденції розвитку організованої злочинності у світі, насамперед її транснаціональний характер та симбіоз із корупцією, а також специфіку вітчизняних організованих форм тероризму, сепаратизму та колаборацізму.

Тому перспективним напрямом подальших досліджень аналізованої проблеми є розробка науково обґрунтованих пропозицій створення нового закону про протидію організованій злочинності в Україні.

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Генеральна прокуратура України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> **2.** Василевич В.В. Удосконалення кримінологічної політики боротьби з організованою злочинністю в Україні. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.) / у 2 ч. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 34. **3.** Медичський І.Б. Наслідки злочинності в Україні: теоретичні і прикладні аспекти. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2020. С. 21. **4.** <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#Text> **5.** Кваша О.О. Легітимізація статусу «вор в законі» як панацея у протидії організованій злочинності в Україні. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 68; Кваша О.О., Левчук В.О. Сталість

та єдність судової практики у сфері протидії організованим формам співучасті в Україні. *Забезпечення правопорядку в умовах корона кризи*: матеріали панельної дискусії IV Харків. Міжнарод. юрид. форум. Харків, 23–24 вересня. Харків: Право, 2020. С. 99. 6. Кваша О.О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність: монографія. Київ–Луганськ: РВВДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. 560 с.; Кваша О.О. «Злодії в законі» та «злочинний мир»: перспективи законодавчого закріплення. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми створення та шляхи їх вирішення*: тези доповідей наук.-теор. конф. (Київ, 26 берез. 2015 р.). Ч. 1. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 13–18; Кваша О.О., Гацелюк В.О., Перемот С.В. Проблеми внесення поняття «злочини в законі» до Кримінального кодексу України. *Правова держава*. Вип. 26. Київ, 2015. С. 366–376. 7. Семикопний А.Д. Організована злочинність та організовані форми злочинності у науці й законодавстві сучасної України і УСРР доби непу: порівняльна характеристика. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 44. С. 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2009_44_6. 8. Бахуринська О. Поняття «злочинна спільнота»: проблеми правового та кримінологічного визначення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 190–195. 9. Шостко О.Ю. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованій злочинності в європейських країнах: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2010. С. 370. 10. <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>. 11. Яремко Г. Оціночні поняття – «джокер» у руках злочинців. *Кримінальна юстиція quo vadis?* В Львівській юрид. конференції: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (19–20 вересня 2019 р.). Львів, ЛьвДУВС, 2019. С. 136. 12. Кваша О.О. Легітимація статусу «вор в законі» як панацея у протидії організованій злочинності в Україні. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми створення та шляхи їх вирішення*: матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (Київ, 28 трав. 2020 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. Ч. 1. С. 68–72. 13. Законопроект о «ворах в законе» как способ закрыть рты. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2020/01/28/7238526/>. 14. Бахуринська О. Поняття «злочинна спільнота»: проблеми правового та кримінологічного визначення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 194. 15. Шостко О.Ю. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованій злочинності в європейських країнах: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2010. С. 377. 16. Кваша О.О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Луганськ: РВВДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. С. 289. 17. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>. 18. Трепак В.М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2020. С. 11. 19. Жаровська Г.П. Теорія та практика протидії транснаціональній організованій злочинності в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2019. С. 29. 20. Письменський Є.О. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в Україні (кримінально-правові аспекти): наук. нарис. Северодонецьк, 2020. С. 68.

References

1. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia. Heneralna prokuratura Ukrainy. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> [ukr]. 2. Vasylevych V.V. Udoshkonalennia kryminolohichnoi polityky borotby z orhanizovanoi zlochnnistiu v Ukraini. Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy mizhvuziv. nauk.-prakt. kruhloho stolu (Kyiv, 28 trav. 2020 r.) / u 2 ch. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 2020. Ch. 1. S. 34. [ukr]. 3. Medytyskiy I.B. Naslidky zlochnynosti v Ukraini: teoretychni i prykladni aspekty. Ivano-Frankivsk: Suprun V.P., 2020. S. 21. [ukr]. 4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#Text>. 5. Kvascha O.O. Lehitymatsiia statusu «vor v zakoni» yak panatsiia u protydyi orhanizovani zlochnynosti v Ukraini. Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy mizhvuziv. nauk.-prakt. kruhloho stolu (Kyiv, 28 trav. 2020 r.). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 2020. Ch. 1. S. 68; Kvascha O.O., Levchuk V.O. Stalist ta yednist sudovoi praktyky u sferi protydyi orhanizovany formam spivuchasti v Ukraini. *Zabezpechennia pravoporiadku v umovakh koronakryzy*: materialy panelnoi dyskusii IV Kharkiv. Mizhnarod. yuryd. forum. Kharkiv, 23–24 veresnia. Kharkiv: Pravo, 2020. S. 99. [ukr]. 6. Kvascha O.O. Spivuchast u zlochini: struktura ta vidpovidalnist: monohrafiia. Kyiv–Luhansk: RVVLDUVS

im.E.O.Didorenka, 2013. 560 s.; Kvasha O.O. «Zlodii v zakoni» ta «zlochynnyi myr»: perspektvy zakonodavchoho zakriplennia. Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyryshennia: tezy dopovidei nauk.-teor. konf. (Kyiv. 26 berez. 2015 r.). Ch. 1. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2015. S. 13–18; Kvasha O.O., Hatseliuk V.O., Peremot S.V. Problemy vnesennia poniattia «zlodii v zakoni» do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. *Pravova derzhava*. Vyp. 26. Kyiv, 2015. S. 366–376. [ukr]. 7. Semykopnyi A.D. Orhanizovana zlochynnist ta orhanizovani formy zlochynnosti u nautsi y zakonodavstvi suchasnoi Ukrainy i USRR doby nepu: porivnialna kharakterystyka. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2009. № 44. S. 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnusv_2009_44_6 [ukr]. 8. Bakhurynska O. Poniattia «zlochynna spilnota»: problemy pravovoho ta kryminolohichnoho vyznachennia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2020. № 1. S. 190–195. [ukr]. 9. Shostko O.Iu. Teoretychni ta prykladni problemy protydii orhanizovani zlochynnosti v yevropeiskyykh krainakh: dys.... d-ra yuryd. nauk. Kharkiv, 2010. S. 370. [ukr]. 10. <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> 11. Yaremko H. Otsinochni poniattia – «dzhoker» u rukakh zlochynstiv. Kryminalna yustytisia guo vadis? V Lvivskiyi formi kryminalnoi yustytisii: zb. materialiv nauk.-prakt. konf. (19–20 veresnia 2019.) Lviv: LvDUVS, 2019. S. 136. [ukr]. 12. Kvasha O.O. Lehitymatsiia statusu «vor v zakoni» yak panatseia u protydii orhanizovani zlochynnosti v Ukraini. Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyryshennia: materialy mizhvuziv. nauk.-prakt. kruhloho stolu (Kyiv, 28 trav. 2020 r.). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 2020. Ch. 1. S. 68–72. [ukr]. 13. Zakonoproekt o «vorah v zakone» kak sposob zakryvat' rty. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2020/01/28/7238526/> [rus]. 14. Bakhurynska O. Poniattia «zlochynna spilnota»: problemy pravovoho ta kryminolohichnoho vyznachennia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2020. № 1. S. 194. [ukr]. 15. Shostko O.Iu. Teoretychni ta prykladni problemy protydii orhanizovani zlochynnosti v yevropeiskyykh krainakh: dys.... d-ra yuryd. nauk. Kharkiv, 2010. S. 377. [ukr]. 16. Kvasha O.O. Spivuchast u zlochyni: struktura ta vidpovidalnist / Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy. Luhansk: RVVLDUVS im.E.O.Didorenka, 2013. S. 289. [ukr]. 17. Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy boroty z orhanizovanoi zlochynnistiu: Zakon Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> [ukr]. 18. Trepak V.M. Teoretyko-prykladni problemy zapobihannia ta protydii koruptsii v Ukraini: dys.... d-ra yuryd. nauk. Kyiv, 2020. S. 11. [ukr]. 19. Zharovska H.P. Teoriia ta praktyka protydii transnatsionalnoi orhanizovani zlochynnosti v Ukraini: dys.... d-ra yuryd. nauk. Kyiv, 2019. S. 29. [ukr]. 20. Pysmenskyi Ye.O. Kolaboratsionizm yak suspilno-politychne yavyshe v Ukraini (kryminalno-pravovi aspekty): nauk. narys. Sievierodonetsk, 2020. S. 68. [ukr].

Kvasha Oksana. Improvement of legislation in the field of countering organized forms of crime: illusions and reality

Introduction. The state of crime in modern Ukraine is characterized by a significant spread of organized crime. Given the absence for many years of a state strategy to combat organized crime and the failure of state policy to minimize corruption, organized crime has reached such proportions that have become a threat to national security. Significant changes took place in Section IX “Criminal Offenses against Public Safety” with the entry into force of the Law “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Liability for Crimes Committed by the Criminal Community” № 671-IX of 04.06.2020.

The aim of the article. Has the legislator's goal been achieved to strengthen the criminal law framework for combating organized crime? The purpose of this scientific article is to find an answer to this question. Finding out the answer to the question: “How will the introduced short stories affect the fight against organized crime?” is also important in terms of ensuring the unity of case law.

Conclusions. Legislative novelties do not agree with other norms and current criminal law terminology, contradict the systemic structure of criminal law, do not comply with the rules of the Ukrainian language. It is not logical to make changes to the “body” of the Law of Ukraine “On Organizational and Legal Basis of Combating Organized Crime” of June 30, 1993, which requires changes in each of its articles. It is necessary and important to adopt a new Law (conditional title - “On the principles of combating organized crime in Ukraine”), which should be based on current legislation of Ukraine and take into account the current state and trends of or-

ganized crime in the world, especially its transnational nature and symbiosis with corruption, as well as the specifics of domestic organized forms of terrorism, separatism and collaborationism. Therefore, a promising area of further research on the analyzed problem is the development of scientifically sound proposals for a new law on combating organized crime in Ukraine.

Key words: organized crime, criminal organization, corruption, collective subject, organized forms of crime, transnational character.

DOI: 10.33663/0869-2491-2021-32-403-410

УДК 343.325+343.237+343.342

В. Н. КУБАЛЬСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0001-6127-5786

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНОЗЕМНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Стаття присвячена аналізу положень іноземного законодавства, що передбачає кримінальну відповідальність за публічні заклики до вчинення злочинів проти національної безпеки. Запропоновано доповнити Кримінальний кодекс України статтею «Публічні заклики до дій, спрямованих на заподіяння шкоди основам національної безпеки України». Доведена доцільність об'єднання певних злочинів у кримінологічну групу «публічні заклики до вчинення злочинів проти національної безпеки».

Ключові слова: публічні заклики, публічне підбурювання, основи національної безпеки, іноземне законодавство.

Кубальский В. Н. Уголовная ответственность за публичные призывы к совершению преступлений против национальной безопасности в иностранном законодательстве

Статья посвящена анализу положений иностранного законодательства, предусматривающего уголовную ответственность за публичные призывы к совершению преступлений против национальной безопасности. Предлагается дополнить Уголовный кодекс Украины статьей «Публичные призывы к действиям, направленным на причинение вреда основам национальной безопасности Украины». Доказана целесообразность объединения определенных преступлений в криминологическую группу «публичные призывы к совершению преступлений против национальной безопасности».

Ключевые слова: публичные призывы, публичное подстрекательство, основы национальной безопасности, иностранное законодательство.

Kubalskyi Vladyslav. Criminal responsibility for public appeals to committing crimes against national safety in foreign legislation

The article is devoted to the analysis of the provisions of foreign legislation that provides for criminal liability for public appeals to commit crimes against national security. It is proposed to supplement the Criminal code of Ukraine with the article «public appeals for actions aimed at causing harm to the foundations of Ukraine's national security». The expediency of combining certain crimes into the criminological group «public appeals for the committing of crimes against national security» has been proved.

Key words: public appeals, public incitement, foundations of national security, foreign legislation.

* Kubalskyi Vladyslav, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent